

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи
Комаха Л.Г.

«___» _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Політичне моделювання
для студентів**

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	магістр
спеціалізація	прикладна політологія
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: **Внучко Світлана Миколаївна, к. політ. н, доцент кафедри політології**

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: *Внучко Світлана Миколаївна, к. політ. н, доцент кафедри політології*

Затверджено
«_____» _____ 2017 р.

Зав. кафедри політології
_____ (Цвих В.Ф.)

Протокол № ____ від «__» _____ 2017 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «_____» _____ 2017 року №__
Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 2017 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про специфіку політичного прогнозування та моделювання сучасних економічних, політичних і соціокультурних проблем, передбачити небезпеку та ризики, що супроводжують цей процес, вільно орієнтуватися в особливостях моделювання сучасних політичних процесів та явищ.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття та категорії політології; основні етапи та характеристики політичного прогнозування; основні фактори та чинники, що характеризують стан розвитку держави; характеристики основних методів політологічного аналізу.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо політичних процесів; застосовувати основні терміни, категорії аналізу соціально-політичних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції трансформації політичних процесів в умовах глобалізації, прогнозувати перспективи їх розвитку з урахуванням особливостей регіонального розвитку;

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3.Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Політичне моделювання*» належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у III семестрі магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів із основами алгоритмами політичного моделювання та особливостями їхнього використання в сучасних політичних процесах. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрями та проблематика політичного моделювання. Розглядається характеристика існуючих у вітчизняній та зарубіжній політичній науці концепцій політичного моделювання, висвітлюються основні напрями критики зазначених концепцій та визначаються основні теоретичні підходи до інтерпретації змісту політичного моделювання та його основних суб'єктів. З'ясовуються особливості аналітичного, математичного, імітаційного та статистичного моделювання. Послідовно розглядаються концептуальні засади математичного моделювання в політичній сфері. Пояснюється варіативність розвитку політичного процесу при застосуванні вибраної моделі інформаційних потоків.

4. **Завдання (навчальні цілі)** – надати студентам цілісну систему знань про сучасні алгоритми політичного моделювання, основну проблематику, дослідницькі підходи та методології вивчення різноманіття існуючих моделей розвитку політичного процесу. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях політичної сфери, вміючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам політичного життя країн сучасного світу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

<i>Результат навчання</i>		<i>Методи викладання і навчання</i>	<i>Методи оцінювання</i>	<i>Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни</i>
Код	Результат навчання			
<i>1</i>	Знати:			
<i>1.1</i>	предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрями та проблематику політичного моделювання.	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	5
<i>1.2</i>	характеристику існуючих у вітчизняній та зарубіжній	Семінар, самостійна	Усні доповіді, презентація	4

	політичній науці концепцій політичного моделювання	робота	самостійного дослідження, дискусії.	
1.3	теоретичні підходи до інтерпретації змісту політичного моделювання та його основних суб'єктів	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, дискусії.	5
1.4	особливості аналітичного, математичного, імітаційного та статистичного моделювання	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	7
1.5	концептуальні засади математичного моделювання в політичній сфері	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження.	5
1.6	варіативність розвитку політичного процесу при застосуванні вибраного алгоритму моделювання	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота, дискусії.	8
1.7	характеристики моделювання інформаційно - електоральних процесів	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	6
2	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із політичного моделювання	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	3
2.2	пояснювати варіативність сучасних політичних процесів, що впливає із специфіки взаємозв'язку соціальних, економічних, культурних та політичних чинників	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	4
2.3	здійснювати дослідження політичних процесів та явищ, спираючись на методики політичного прогнозування та моделювання	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	5
2.4	здійснювати експертну оцінку мотивів, норм, ціннісних орієнтацій суб'єктів політики в різних соціально-економічних умовах	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст	8

			рекомендацій.	
2.4	виявляти конфлікти цінностей в конкретних ситуаціях, пояснювати їхні причини та пропонувати шляхи їхнього вирішення	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	5
2.6	готувати рекомендації та матеріали для консультацій представникам органів влади щодо можливих моделей розвитку політичних процесів	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	7
3	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	5
3.2	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	6
3.3	вести полеміку стосовно питань політичного моделювання в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом.	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	5
4	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із політичного моделювання вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	3
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених досліджень, та порівнювати їх із	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст	4

	результатами власне проведених досліджень		рекомендацій.	
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених досліджень і пояснень особливостей моделювання політичних процесів	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій.	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.	1.	2.	4.	4.
Програмні результати навчання	1	2	1	1	2
		+			
			+		
			+		

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна **заліком**.

Перша частина курсу присвячена методології політичного моделювання (предмет, завдання, основні напрямки та алгоритми політичного моделювання), особливостям моделювання суспільно-політичних процесів.

Друга частина курсу присвячена характеристикам аналітичного, математичного та статистичного моделювання політичних процесів, використанню інформаційних потоків при моделюванні політичних процесів, особливостям моделювання електоральних процесів.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.7), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову

літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

8 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

4. Модульна та підсумкова контрольна робота (2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-13 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

12 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь ¹	Протягом семестру	«4» x 4 = 16	«5» x 5 = 25
Доповнення, участь в дискусіях	Протягом семестру	«1» x 4 = 4	«3» x 5 = 15
Самостійна індивідуальна робота	Дослідження особливостей використання неперервного моделювання, комбінованого неперервно-дискретне моделювання та моделювання по методу Монте – Карло в політичній сфері (до грудня)	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
	Проведення дослідження по моделюванню варіантів розвитку політичної ситуації (до грудня)	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
Контрольна робота 1		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання

відпрацьовуються в усній формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 48.

Підсумкове оцінювання у формі заліку: оцінювання під час заліку відбувається на основі модульної та підсумкової контрольної роботи. В контрольній роботі міститься 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 10 балів. Що в загальному підсумку дає 20 балів.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше 48 балів. Для допуску до заліку студент має здати всі самостійні роботи та відпрацювання в усній формі.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	35-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1. Моделі та їх класифікація				
1	Тема 1 Політична сфера як об'єкт моделювання та теоретико-методологічні основи політичного моделювання	2	2	9
2	Тема 2 Особливості моделювання суспільно-політичних процесів	2		9
3	Тема 3 Алгоритми політичного моделювання	2	2	10
4	Модульна контрольна робота		2	
Змістовий модуль 2. Моделі соціально-політичного прогнозування				
5	Тема 4 Аналітичне, статистичне та імітаційне моделювання	2	2	8
6	Тема 5 Концептуальні засади математичного моделювання в політичній сфері	2		8
7	Тема 6 Кластерний аналіз в моделюванні інформаційних потоків	2	2	10
8	Тема 7 Моделювання електоральної поведінки виборців		2	
9	Підсумкова контрольна робота	2		10
10	ВСЬОГО	14	12	64

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінари – **12 год.**

Самостійна робота - **64 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Бетенков С.А., Ракитина Е.А. Моделирование и формализация. Методическое пособие. – М.: Лаборатория Базовых Знаний, 2002. – 336с.
2. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посібник.— К.:КНЕУ,2001.—170с.
3. Компьютерное моделирование социально-политических процессов / О.Ф.Шабров, М.Г.Анохин, М.И.Дзалиев и др; под общ. ред. О.Ф.Шаблова. – М.: Интерпракс. 1994. – 112 с.
4. Ландэ Д.В., Фурашев В.Н., Брайчевский С.М., Григорьев А.Н. Основы моделирования и оценки электронных информационных потоков- К.: Инжиниринг, 2006. - 176 с.
5. Ожиганов Э. Н. Моделирование и анализ политических процессов : Учеб. пособ – Москва : РУДН, 2009. – 189 с.
6. Основи інформаційного та соціально-правового моделювання: навч. посіб./ Д.В.Ланде, В.М.Фурашев, К.В.Юдкова.–К.: НТУУ «КПІ», 2014. –220с
7. Плотинский Ю.М. Математическое моделирование динамики социальных процессов. М.: МГУ, 1992.
8. Советов Б. Я., Яковлев С. А. Моделирование систем. Учеб. для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Б. Я. Советов, С. А Яковлев. – Москва : Высш. шк., 2001. – 343 с.

9. Станжицький О.М., Таран Є.Ю., Гординський Л.Д. Основи математичного моделювання : Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2006. – 96 с.

10. Тарасевич Ю.Ю. Математическое и компьютерное моделирование. Вводный курс: Учебн. пособие. – М.: Едиториал УРССЮ, 2002. – 144 с.

Додаткова:

1. Белолетов Н.В. Сложность. Математическое моделирование. Гуманитарный анализ. Исследование исторических, военных, социально-экономических и политических процессов / Н.В.Белолетов, Ю.И.Бродский, Ю.Н.Павловский; предисл. Г.Г.Малинецкого. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 320 с.

2. В.О.Корнієнко, С.Г. Денисюк, А.А. Шиян Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі: Монографія. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. —185с.

3. Геронимус Ю.В. Игра, модель, экономика. – М.: Знание, 1989. – 208 с.

4. Горстко А.Б. Познакомьтесь с математическим моделированием. – М.: Знание, 1991. – 160 с.

5. Давыденко В.А., Ромашкина Г.Ф., Чуканов С.Н. Моделирование социальных сетей// Вестник Тюменского государственного университета. No1, 2005. С. 68-79.

6. Згуровский М.З., Доброногов А.В., Померанцева Т.Н. Исследование социальных процессов на основе методологии системного анализа. К.: Наукова думка, 1997.

7. Копич І. М., Копитко Б.І., Сороківський В. М., Пенцак О. С. Теорія ймовірностей та математична статистика (кореляційний аналіз). Методичні матеріали для самостійної роботи для студентів всіх спеціальностей. – Львів: Видавництво ЛКА, 2003. – 64 с.

8. Копич І. М., Копитко Б.І., Сороківський В. М., Пенцак О. С. Теорія ймовірностей та математична статистика (дисперсійний аналіз, експертні оцінки). Методичні матеріали для самостійної роботи студентів усіх спеціальностей. – Львів: Видавництво ЛКА, 2003 – 56 с.

9. Копич І. М., Сулим М. В., Пенцак О. С., Сороківський В. М., Стефаняк В. І., Можирівська З. Г. Статистичне моделювання та прогнозування (методологічні основи статистичного моделювання і прогнозування). Завдання і методичні вказівки до самостійної роботи. – Львів: Видавництво ЛКА, 2007. – 48 с.

10. Ландэ Д.В. Основы интеграции информационных потоков- К.: Инжиниринг, 2006. - 240 с. (<http://dwl.kiev.ua/art/monogr-osnov/spusk3.pdf>)

11. Ландэ Д.В., Фурашев В.Н. Моделирование электоральных процессов на основе концепции клеточных автоматов. – Открытые информационные и компьютерные технологии. Харьков: НАКУ«ХАИ», 2007. – Вып.36 –с.17-34.

12. Лебедев В.В. Математическое моделирование социально-экономических процессов. М.: Изограф, 1997.

13. Ляшенко Д.О. Путренко В.В. Математико – картографічне моделювання електоральної ситуації в Україні

14. Михайлова А.С. Політичне моделювання як інформаційно-аналітична технологія (на прикладі етноконфесійних відносин у Криму) : автореф. дис ... канд. політ. наук: 23.00.01 – Дніпропетровськ : Б.в., 2009 . – 18 с.

15. Моделирование глобальных экономических процессов: Учеб. пособие. — М., 1984.

16. Пенцак О.С., Сулим М.В. Статистичне моделювання та прогнозування. Завдання для практичних і лабораторних занять. – Львів: Видавництво ЛКА, 2008. – 64 с.

17. Петрик М., Баб'юк М. Основи математичного моделювання та застосування математичних методів у наукових дослідженнях. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. – 160 с.

18. Плотинскийт Ю.М. Модели социальных процессов. – Изд. 2-е. –М.: Логос, 2001. – 296 с

19. Польовий М. А. Сутність імітаційного моделювання політичних процесів /М. А. Польовий // Перспективи: науковий журнал. – 2011. – № 2 (48). – С. 142-146.
20. Польовий М.А. Типологія підходів до моделювання політичних процесів//Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. - 2011. - Випуск 48 (№ 6). - С. 542-548.
21. Саати Т., Крис К. Аналитическое планирование. Организация систем: Пер. С англ. – М. Радиоисвязь, 1991. – 224 с.
22. Семенов М.Г. Введение в математическое моделирование. – М.: СОЛОН-Р, 2002. – 112 с.
23. Ткачук В. Особливості дослідження та моделювання політичних процесів в Україні / В. Ткачук // Людина і політика. – 2004. – Вип.4. – С. 34-40.
24. Федунець А.Д. Математичне моделювання з використанням комп'ютерної техніки. – Кіровоград: Поліграфічно-видавнича фірма „Реклама”, 2000. – 212 с.
25. Фурашев В.Н., Ландэ Д.В., Брайчевский С.М. Моделирование информационно-электоральных процессов: Монография. - К.: НИЦПИ АпрН Украины, 2007. - 182 стр.

Питання для Контрольних робіт

1. Особливості моделювання в політичній сфері.
2. Генеза процесу моделювання.
3. Класифікація соціально-політичних моделей.
4. Базові алгоритми політичного моделювання.
5. Соціально-політичні цикли як основа прогнозування соціальної напруженості в суспільстві.
6. Аналіз особливостей статистичного моделювання.
7. Особливості обробки результатів імітаційного моделювання.
8. Аналітичне моделювання ланцюгів Маркова.
9. Використання методів аналітичного моделювання в політичній сфері.
10. Система, моделі та імітаційне моделювання.
11. Поняття “ендогенна змінна”, “екзогенна змінна”, ізоморфізм та гомоморфізм.
12. Зв'язок між системою та моделлю.
13. Метод «чорної скрині» в моделюванні.
14. Системні особливості моделей інформаційних систем та систем прийняття рішень.
15. Вимоги до моделювання в процесі дослідження політики.
16. Авторські моделі і способи їх застосування при вивченні політичних явищ.
17. Особливості дослідницьких завдань, що можуть бути вирішені за допомогою моделювання політичних процесів.
18. Оціночний вимір моделювання у політичних дослідженнях.
19. Базові характеристики моделювання інформаційно - електоральних процесів.
20. Моделювання динаміки інформаційних потоків.
21. Проблеми моделювання інформаційно-електоральних потоків.
22. Міра розпорошеності результатів експерименту.
23. Особливості політики як об'єкта моделювання.
24. Основні елементи і послідовність створення математичних імітаційних моделей.
25. Моделювання організації рекламної кампанії.